

artikel nr. 33

Offentliggøres tidligst søndag den 11. december
og senest lørdag den 31. december 1977

ØKONOMISK DEMOKRATI: FORTSAT STÆRK MODSTAND
MOD DEN CENTRALE FOND ELLER FÆLLESFONDEN,
MEN DEN ER AFTAGENDE.

Debatten omkring økonomisk demokrati er igen ved at tage fart. En gruppe med formanden for det økonomiske råds formandsskab i spidsen og bestående af de vigtigste interesserede parter, skal "fordomsfrit", som det hedder, kulegrave problemet med henblik på en afklaring af de muligheder, der kan tegne sig.

Det synes klart, at en eller anden form for politisk initiativ er nødvendig, hvis man bliver tvunget til igen at forsøge sig med indkomstpolitiske løsninger.

Under det sidste august-forlig blev økonomisk demokrati på et tidligt tidspunkt af forhandlingerne taget af bordet, men statsministeren gjorde det klart, at der kun var tale om en udsættelse.

Spørgsmålet er så, hvor længe denne udsættelse skal vare.

Ser man på befolkningens reaktion på det nuværende forslag, hvor den centrale fond er nøgleordet, og forestiller man sig, at et reformforslag skal have en rimelig bred tilslutning i befolkningen, kan det have lange udsigter.

Dette fremgår af den seneste undersøgelse Gallup Institutet har gennemført til belysning af spørgsmålet.

Institutet har, siden LO's og Socialdemokratiets forslag blev fremsat, gennemført en række undersøgelser til belysning af, hvorledes befolkningen løbende forholdt sig til debatten omkring økonomisk demokrati og ganske særligt dens indstilling til den centrale fond.

Den sidste undersøgelse er gennemført i november, og indledningsvist stillede man svarpersonerne nogle spørgsmål til belysning af informationsniveauet omkring økonomisk demokrati.

Det første spørgsmål man stillede var:

Man har nu i flere år diskuteret det socialdemokratiske forslag om økonomisk demokrati. Har De hørt eller læst om dette forslag om økonomisk demokrati?"

Svaret var til sammenligning med tidligere undersøgelser:

	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	%	%	%	%	%
ja	60	47	52	82	80
nej	40	53	48	18	20
i alt	100	100	100	100	100

Som det fremgår, har man nu fået det store flertal af befolkningen gjort opmærksom på spørgsmålet. Endnu i 1975 gjaldt det kun hveranden. Til belysning af befolkningens opfattelse af indholdet af nogle af begreberne i debatten, stillede man spørgsmålene:

"Man har talt meget om "demokrati på arbejdspladsen" og "økonomisk demokrati" må jeg spørge Dem, hvad tror De, der menes med "demokrati på arbejdspladsen?" ("økonomisk demokrati?")"

Svaret var til sammenligning med tidligere undersøgelser:

	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	%	%	%	%	%

DEMOKRATI PÅ
ARBEJDSPLADSEN:

Medbestemmelsesret/ arbejderne skal have indflydelse på virksom- heden/samarbejde mellem ledelse og arbejdere	58	47	54	65	60
---	----	----	----	----	----

	<u>1972</u> %	<u>1973</u> %	<u>1975</u> %	<u>1976</u> %	<u>1977</u> %
Ligeret/ligestilling/ ens for alle/ligeberet- tigelise	6	5	6	5	5
Trivsel/miljø/behagelig omgangstone/sammenhold/ man kommer hinanden ved	9	14	9	9	9
Økonomisk medbestemmelse ved investering	1	2	1	1	2
andet	6	2	2	6	4
ved ikke	23	35	32	18	25
i alt	103	105	104	104	105

ØKONOMISK DEMOKRATI:

Medansvarlig/medindfly- delse/samarbejde om fæl- les ting	4	4	4	5	6
Ligeløn/større lighed i aflønningen	8	7	3	2	4
Arbejdsgivere og arbej- dere betaler til en fond/ medarbejderfond	5	6	5	5	5
Medbestemmelse indenfor økonomien/økonomisk invol- veret/økonomisk medansvar	8	10	10	8	11
Udbyttedeling/del i over- skud/andel i økonomisk udbytte	32	24	33	42	28
Medejendomsret økonomisk	3	2	8	9	10
andet	12	4	2	7	7
ved ikke	31	46	42	26	37
i alt	103	103	107	104	108

Demokrati på arbejdspladsen er nu som forhen medbestemmesret og medindflydelse, medens økonomisk demokrati først og fremmest og fortsat er udbyttedeling og i betydelig mindre men stigende grad medejendomsret.

Det er således endnu ikke lykkedes at fortælle befolkningen det vigtigste punkt i økonomisk demokrati, nemlig medejendomsretten.

Til yderligere belysning af informationsniveauet stillede man spørgsmålet:

"Hvad er efter Deres mening - og uden hensyn til om De er tilhænger eller modstander af dette forslag - det mest betydningsfulde i det socialdemokratiske forslag?"

Her var svaret:

	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	%	%	%
Central fond	15	8	5
Medejendomsret	7	5	6
Demokrati på arbejdspladsen	3	11	11
Opsparing	1	1	1
Ikke noget betydningsfuldt	11	3	2
andet	4	15	12
ved ikke	62	59	64
i alt	103	102	101

Ca to tredjedele (64%) af befolkningen er uden kendskab til det forslag, der nu har levet i fem år, og kun et fåtal (11%) og et faldende fåtal har viden om det centrale i forslaget.

Det helt afgørende punkt og det virkelig politisk kontroversielle spørgsmål er, den centrale fond og befolkningens indstilling til denne. Til belysning heraf stillede man spørgsmålet:

"I det socialdemokratiske forslag er det foreslået, at både private og offentlige arbejdsgivere betaler til en fælles fond, som alle lønmodtagere skal have medejendomsret til, og som for pengene skal købe aktier i erhvervsvirksomheder. Vil de være tilhænger eller modstander af et sådant forslag?"

På dette afgørende punkt svarede befolkningen følgende sammenlignet med tidligere undersøgelser:

	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	%	%	%	%	%
tilhænger af fællesfond	25	15	17	21	21
modstander af fællesfond	40	55	52	50	41
ved ikke	35	30	31	29	38
i alt	100	100	100	100	100

Befolkningen vender sig fortsat kraftigt mod den fælles fond, 41 procent mod 21 procent. Og det gælder også LO's medlemmer. Blandt disse var 47 procent imod 28 procent for.

Men "ved ikke"-procenten er høj og gør vurderingen usikker. Antallet af modstandere er faldet kraftigt, fra over halvdelen af befolkningen til ca 40 procent, når man ser bort fra undersøgelsen i 1972. Om dette er en bevægelse, der vil holde, kan man ikke vide, men i nedenstående oversigt er vist forholdet mellem tilhængere og modstandere, idet man har set bort fra den svingende "ved ikke"-procent:

	<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	%	%	%	%	%
for fællesfond	38	21	25	30	34
mod fællesfond	62	79	75	70	66
i alt	100	100	100	100	100

Ser man bort fra dykket fra 1972 til 1973, er den relative modstand mod fællesfonden aftaget konstant, og for såvidt kunne der være grund til at antage, at modstanden fortsat vil være faldende. Dog er stadig modstandernes antal overvældende stort, således at det vil tage rum tid, før forholdet eventuelt er vendt om.

Man har, som det fremgår af oversigten, endnu ikke nået den relative velvilje, man konstaterede ved forslaget fremkomst.

Da indstillingen til den centrale fond kan tænkes at være præget af, hvorledes man vurderer denne mulighed for at "bryde kapitalens magt", stillede man spørgsmålet:

"Hvis arbejdsgiverne betaler hele bidraget til den fælles fond, tror De så, at pengene tages af overskuddet, eller at der bliver færre penge til lønstigninger eller at beløbet lægges på varepriserne?"

Og fik svaret:

	<u>1976</u>	<u>1977</u>
	%	%
beløbet tages af overskuddet	9	8
færre penge til lønstigninger	17	16
beløbet lægges på varepriserne	57	53
andet	3	3
ved ikke	22	26
i alt	108	106

Tilliden til eller troen på, at det ad denne vej skulle være muligt at "klippe" virksomhedsejerne er ikke store. Kun et forsvindende mindretal tror på denne mulighed.

Modstanderne af ØD har ofte peget på alternativet, aktier i egen virksomhed kontra andele af en central fond, og man stillede derfor sluttelig spørgsmålet:

"Vil De, som ansat i en privat virksomhed helst eje aktier i denne virksomhed eller vil De hellere eje andele af en fælles fond for alle lønmodtagere?"

Resultatet blev følgende:

	%
aktier i egen virksomhed	45
andel af fællesfond	17
ved ikke	38
i alt	100

Stillet overfor dette alternativ er svaret klart nok. Man foretrækker aktier i den virksomhed, hvor man arbejder. Det skal dog tilføjes, at temmelig mange (38%) ikke har kunnet tage stilling til spørgsmålet. Og dette kunne tænkes at skyldes, at alternativet endnu har et uvirkelighedens skær for mange.

Konkluderende kan det siges, at der er et godt stykke vej før vælgerne er tilstrækkeligt informerede om spørgsmålet og før de eventuelt tilslutter sig det foreliggende forslag. Fem år efter dets fremkomst er vælgerne, og herunder også LO's medlemmer, klart imod, omend der synes en udvikling igang i retning af større accept.

Eftertryk kun mod angivelse af Berlingske Tidende og Gallup Instituttet som kilde

Asger Schultz